

บทที่ ๖

คำที่ใช้ในภาษาละติน

คำที่ใช้ในภาษาละตินได้ทำเป็นตารางรวบรวมพยางค์ ซึ่งมีทั้งหมด ๒๑ ตาราง เท่ากับจำนวนหน่วยเสียงสระ แต่ละตารางจะมีพยางค์ที่ตรงกับหน่วยเสียงสระเดียวกัน การจัดลำดับตารางจะจัดลำดับตามหน่วยเสียงสระดังนี้

/ i /

/ i: /

/ e /

/ e: /

/ ɛ /

/ ɛ: /

/ ɯ /

/ ʊ /

/ ə /

/ ə: /

/ a /

/ a: /

/ u /

/ u: /

/ o /

/ o: /

/ ɔ /

/ ɔ: /

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

/ iə /

/ ʌə /

/ uə /

พยางค์ในแต่ละตาราง ได้จัดลำดับตามหน่วยเสียงพยัญชนะดังนี้

/ k /

/ kh /

/ c /

/ ch /

/ t /

/ th /

/ p /

/ ph /

/ d /

/ b /

/ n /

/ m /

/ ŋ /

/ f /

/ s /

/ h /

/ l /

/ r /

/ j /

/ w /

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

/ ʔ /

/ kr /

/ khr /

/ tr /

/ pr /

/ phr /

/ kl /

/ khl /

/ pl /

/ phl /

/ kw /

/ khw /

หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย

/ ːŋ /

/ ːn /

/ ːm /

/ ːj /

/ ːw /

/ ːk /

/ ːt /

/ ːp /

/ ːʔ /

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กึ่งนี้

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในตารางพยางค์จะ เขียนด้วยตัวเลข ซึ่งใช้แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์

เลข 1	ใช้แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์	หน่วยเสียงกลาง
เลข 2	ใช้แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์	หน่วยเสียงสูง - ระเบิด
เลข 3	ใช้แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์	หน่วยเสียงสูง - ตก
		หน่วยเสียงสูง - ไม่ตก
เลข 4	ใช้แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์	หน่วยเสียงต่ำ - ตก
เลข 5	ใช้แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์	หน่วยเสียงต่ำ - ขึ้น

เครื่องหมายและอักษรย่อที่ใช้ในตารางพยางค์

- * คำที่มีเครื่องหมายนี้กำกับอยู่ ใต้อธิบายไว้ใน หน้า ๑๔๘ - ๑๕๗
- เครื่องหมายนี้ ใช้กำกับข้างหน้าหรือหลังตัวเลขแทนเสียงวรรณยุกต์ของแต่ละพยางค์ เพื่อแสดงว่าพยางค์ที่ปรากฏอยู่นั้นเป็นส่วนหนึ่งของคำ ๒ พยางค์ เช่น พยางค์ที่เขียนด้วย 4- ในตารางหน่วยเสียงสระ / i / ในช่องหน่วยเสียงพยัญชนะต้น / k / และของหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย / ฃ / คือพยางค์ / kiŋ⁴- / (กึ่ง-) ซึ่งอาจจะเป็น / kiŋ⁴ka:² / (กึ่งกา) หรือ / kiŋ⁴ka:¹ / (กึ่งกอ) ก็ได้

พยางค์ที่เขียนด้วย -5 ในตารางหน่วยเสียงสระ / i / ในช่องหน่วยเสียงพยัญชนะต้น / th / และของหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย / -n / คือพยางค์ / -thin⁵ / ซึ่งอาจจะเป็นคำ กะดิน หรือ กรู้น ก็ได้

พด. เป็นอักษรย่อแทนหน่วยเสียงพยัญชนะต้น

พท. เป็นอักษรย่อแทนหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย

ตัวอย่างการอ่านคำในตารางพยางค์

ในตารางหน่วยเสียงสระ / i / พยางค์ที่เขียนด้วยเลข 2 อยู่ในช่องหน่วยเสียงพยัญชนะต้น / k / และของหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย / ฃ / ให้อ่านว่า / kiŋ² / กึ่ง

ตารางพยางค์ที่ใช้ในภาษาระยะของ

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒. หน่วยเสียงสระ / i /

พท.	พท.	/-ŋ/	/-n/	/-m/	/-j/	/-w/	/-k/	/-t/	/-p/	/-ʔ/	-
๑	/k/	2 4-	1			2		2	3		2-
๒	/kh/	5		5		3	4- 3	4			
๓	/c/	1		2 4-5		5	2	2	2 3		
๔	/ch/	1 2	1 3-5	1		5		4	2-	3	
๕	/t/	1 2 5		5			-2	2		2 -4	
๖	/th/	3	2 -5	4		1	-2	4*	3	-4	
๗	/p/	4	2	2 4		5		2		-2	
๘	/ph/	1 5	1 5	1		5		2			
๙	/d/	2	1 4			4	-2		2		2-
๑๐	/b/		1 2					2		2	
๑๑	/n/	4		4		4		3		-2	4-
๑๒	/m/	4	2 -4					4	-2		
๑๓	/ŋ/	5		5		3	2	-2			
๑๔	/f/		2								
๑๕	/s/	2 5	4 5			1 2 5	4		2 3	4	
๑๖	/h/	4	5			4 5		2		3	2-
๑๗	/l/	1		4		4 5			4		
๑๘	/r/	2	1 3	1		3	4	4	4	4	
๑๙	/j/	1 2 5	1	3 -5		1	2 4-		2 4		
๒๐	/w/	-1 4 5	4			1 5		2 4			4-
๒๑	/ŋ/	1 -4		2					-2		
๒๒	/kr/	2 5		1 2		4		2	2		
๒๓	/khr/					-1					
๒๔	/tr/									2	
๒๕	/pr/	-1		2			2		2	2	
๒๖	/phr/	3				3	4*		-4		
๒๗	/kl/	4	2								
๒๘	/khl/								2 3		
๒๙	/pl/	1	4			1	2	2			
๓๐	/phl/					3	4			2	
๓๑	/kw/										
๓๒	/khw/							2			

ตารางที่ ๑๒. หน่วยเสียงสระ / a /

พด.	พท.	/-ŋ/	/-n/	/-m/	/-j/	/-w/	/-k/	/-t/	/-p/	/-ʔ/	-
๑	/ k /	-1 4	1-2 4	1 2 4	1 2 5	1 2 4	2 3	2	2	2 4-	
๒	/ kh /	4 5	1 3 4 5	1 3 4 5	2 5	2 3 4 5	4	2 4	2 4	4	
๓	/ c /	1	1 2	1 4	1	-1 -2	2* 4	2	2	2 3 4	
๔	/ ch /	2 4	1 3 5	1 2 3 4	1 4	1 3 4 5	4	2 4	2- -4	2 4	
๕	/ t /	1 2 4	1	1 2	1 2 5	1 2 3 5	2	2	2 4*		
๖	/ th /	-1 3 5	1 5	1 4	1 2 3 4 5	1 4 5	2 4	2 4	4	-4	
๗	/ p /	1 5	1 2 4	1 3 4	1 2 5	1 2 4 5	2	2 4	2	2	
๘	/ ph /	1 5	1 5		1 2 4	-1 2 5	2 4	2 4	4	3 4	
๙	/ d /	1 2 4	1 4	1	-1 4	1 -4	2	2	2	2	
๑๐	/ b /	1 4	2 4	-1	1 4	1 4		-2	-2		
๑๑	/ n /	-1 4 5	2 4	1 3 5	1 5	2 4	2 4	4	2 4	4	
๑๒	/ m /	-1 4	1 2 4 5	2 -4	-1 4 5	1 5	4-	2 4	-2		
๑๓	/ ŋ /	-1 4	1 3	1 3 5	1	1 3 4 5	4	-2 4	4	-4	
๑๔	/ f /	1 2 5	1 5		1 2 5	4	2 4	2 4			
๑๕	/ s /	1 2 5	2 4 5	2 3 5	1 2 3 4 5	1 2 4 5	2 4	2 4	2 4	2	
๑๖	/ h /	-5	5	4-	4 5	2 5	2	2	2		
๑๗	/ l /	1 5	2 4	1 3 4	4 5	1 3 4 5	2 4	2 4	2 4	4*	
๑๘	/ r /	1*-1 3	3	1 4	1*-4	1 3 4	4	4	4	4	
๑๙	/ j /	1 2 3 4-	1 4 5	1 3 4 5	1* 2 4	1 2 3 4	2 4	-2 4	4	4	
๒๐	/ w /	1 5	1 2 5	5*	1 5		4	2 4	4	2 -2 4	
๒๑	/ ʔ /	1	1 4 5	1	1	1	-2	2	2		
๒๒	/ kr /	-1		-1					2	2	
๒๓	/ khr /		4	1 4	1 4	1 4		4	4		
๒๔	/ tr /			-1	1 2-						
๒๕	/ pr /	1		-1					2	2	
๒๖	/ phr /	4-	4	1 4	4	-1	4-			4	
๒๗	/ kl /			2* 4-	1 4	1	2	2	2		
๒๘	/ kh1 /	1 4 5		1 3 4	1 -3	3 5	4		2	-2 4	
๒๙	/ pl /	2		4		2	2			2	
๓๐	/ ph1 /	3		-3	1 4 5	1	2 4	2 4*	4	2	
๓๑	/ kw /				1 -2		2	2-			
๓๒	/ khw /		1 4 5	4	2		4		2 4		

ตารางที่ ๑๓. หน่วยเสียงสระ / a: /

พท.	พท.	/-j/	/-n/	/-m/	/-j/	/-w/	/-k/	/-t/	/-p/	/-ʔ/	-
๑	/ k /	1 4	1 4	4	1 2	1 4	2 3 4	2 3	2 4 3		1-2 5
๒	/ kh /	1 2 4	1 3 5	-1 4 5	1 2 4 5	1 2 4 5	2	2 4*	2 4		1 2 3 4 5
๓	/ c /	1 4	1 -4	1	-1 2 -2	1 -3 4	2	-2	-2		2 4 5
๔	/ ch /	3 4 5	1 5	1	1 5		2 4*	2 4	2		1 2 3
๕	/ t /	2	1 4	1	1 2		2	2	2		1
๖	/ th /	1 2 5	1 2 5	1 4 5	1 2 3	3	2	2	4		1 3 4 5
๗	/ p /	1	1 2 4	-1	-2 4	1	2	2	4		1 2 4 5
๘	/ ph /	-1 5	1 2-3 4 5		1	2	2	2 4	-4 *		1 2 4 5
๙	/ d /	2 -4	1 2 4	1 4	1 4	1 2 4	2	2	2		1 2
๑๐	/ b /	1 2 4	1 4	-2	2 4	2	2	2	2		2 4
๑๑	/ n /	1	1 4	1 5	1 2	-1 3	4	2 -4	-2 4		1 -2 3 4 5
๑๒	/ m /	5	1 3 4-5	-1 3			2 4	2	4*		1 -2 3-4 5
๑๓	/ ŋ /	-2 3	1-2 4	1 4	4 5	3		-2	-4		1 -2 4-5
๑๔	/ f /	1 4 5	5	4	-1 2 4 5		2 4	2 4			2 3 4 5
๑๕	/ s /	1 2 5	1 2 4 5	1-4 5	1 2 5	1 5	2	2	2		1 2 5
๑๖	/ h /	2 5	2 5	2 4 5	5	4 5	2	2	2		1 2 4 5
๑๗	/ l /	1 3 4-5	1 3 5	1 4 5	1 5	1 5	2 4	-2 4	2 4		1-1 3 4 5
๑๘	/ r /	1 3 4	1 3 4	-2 -4	1-2 3 4	1 4	4	4	-2 4		1-3-4 5
๑๙	/ j /	1-2 4	1 4	1 4 5	1 3	1	2 4	2	2		1 2 4
๒๐	/ w /	1-2-3 4	1 2 4 5	-1 5	1 4 5	4		2 4	4		1 4
๒๑	/ ʔ /	2 4	1 2		1			2*	2		-2 4
๒๒	/ kr /	2	1 4	1	1	1	2	2	2		
๒๓	/ khr /	1	-3	1		1 4	4	2 4	4		1 4
๒๔	/ tr /						2-	2-	2		1
๒๕	/ pr /	1		1	1			2	2		2
๒๖	/ phr /	1 4	1		1	1	4	-4			4
๒๗	/ kl /	1		4	1 4	2	2	-2			4
๒๘	/ khl /	1	1		1 3			2 4			
๒๙	/ pl /				1	-1			2		1
๓๐	/ phl /	1	4 5	4 -5	1			4			4
๓๑	/ kw /	1 3 4	3					2			1 2
๓๒	/ khw /	4 5	1 3 5	1	1 -5		2				5

ตารางที่ ๒๐. หน่วยเสียงสระ / iə /

พท.	พท.	/-ŋ/	/-n/	/-m/	/-j/	/-w/	/-k/	/-t/	/-p/	/-ʔ/	-
๑	/ k /	-1 2	1			2 3 4		2	-2	3	
๒	/ kh /	1 5	1* 4 5	5		1 3 4 5		2 4-			2
๓	/ c /		1 5	1		1-4 3		2			
๔	/ ch /	-1 5	4			1 2 4 5		2	2 4		
๕	/ t /	1	1			2 -5			2		2 4
๖	/ th /	4 5	1	1		1 4					
๗	/ p /					4	2		3	3	1 3
๘	/ ph /	1 3	1							2 3	3
๙	/ d /	1-		-1		-1 2 5		-2		2	
๑๐	/ b /	2	-1			4		2	-2		4
๑๑	/ n /	1 2 5	1	5		2 5	-2	-2			
๑๒	/ m /	1 4		4		-2 5					1
๑๓	/ ŋ /	4	4	-2		3			4		4
๑๔	/ f /					3					
๑๕	/ s /	2 5	1 4 5	4 5		1 3 4 5		2			2 5
๑๖	/ h /		3 4 5	4		2 3			3		2 4
๑๗	/ l /	1 3 4	4	-1 2 4		5			4		1
๑๘	/ r /	1	1 5	1 4		1	4		4		4
๑๙	/ j /	4	-1	4		2 4		4	4		
๒๐	/ w /	1 2	1 -5								
๒๑	/ ʔ /	1 4	1	3		2 4		-2			
๒๒	/ kr /	1	1	1		1			2		
๒๓	/ khr /							4			
๒๔	/ tr /										
๒๕	/ pr /	1 4				1 4			2	2	
๒๖	/ phr /					1					
๒๗	/ kl /	4				1		2			2
๒๘	/ khl /										1
๒๙	/ pl /		2			2					4
๓๐	/ phl /	4-									
๓๑	/ kw /		1								
๓๒	/ khw /	4				3					

คำภาษาระยะของที่ใช้แตกต่างจากภาษากรุงเทพฯ

จำนวนพยางค์ที่ใช้ในภาษาระยะของมีทั้งหมดประมาณ ๒๓๑๑ พยางค์ ในจำนวนนี้เป็นคำพยางค์เดี่ยว ๑๕๓๑ คำ และเป็นส่วนของคำ ๒ พยางค์หรือมากกว่านั้น ๘๘๐ พยางค์ คำส่วนมากใช้เหมือนคำในภาษากรุงเทพฯ แต่มีบางคำที่ใช้แตกต่างกับภาษากรุงเทพฯ ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก และแยกออกได้เป็น ๓ ประเภทดังนี้

๑. คำที่มีความหมายเดียวกันแต่ใช้กันคนละคำ คำที่ภาษาระยะของยังคงใช้เป็นที่อยู่
ในภาษากรุงเทพฯ ปรากฏเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑.๑. คำที่ภาษาระยะของยังคงใช้เป็นที่อยู่ แต่ในภาษากรุงเทพฯ ปัจจุบันไม่ใช้คำนั้นเป็นที่อยู่แล้วใช้คำอื่นแทน และเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรม

๑.๒. คำที่ภาษาระยะของยังคงใช้เป็นที่อยู่ แต่ในภาษากรุงเทพฯ ปัจจุบันไม่ใช้คำนั้นเป็นที่อยู่แล้ว ยังคงปรากฏอยู่ในคำสอนเท่านั้น

๒. คำ ๆ เดียวกัน แต่ในภาษาระยะของใช้ในความหมายกว้างกว่าในภาษากรุงเทพฯ

๓. คำที่มีใช้เฉพาะในภาษาระยะของ

๑.๑. คำที่ภาษาระยะของยังคงใช้เป็นที่อยู่ แต่ในภาษากรุงเทพฯ ปัจจุบันไม่ใช้คำนั้นเป็นที่อยู่แล้วใช้คำอื่นแทน และเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรม ได้แก่คำต่อไปนี้

khi:⁴khra:n³ (ซึ่คราน) มีความหมาย ว่าซึ่เก็ยจ ซึ่งในภาษากรุงเทพฯ ใช้คำว่า ซึ่เก็ยจ ส่วนในภาษาระยะของยังคงใช้คำว่า ซึ่ครานอยู่ตามเดิม เช่น

khaw⁵ khi:⁴khra:n³ riən¹ naŋ⁵sw:⁵

เขาซึ่ครานเรียนหนังสือ

kha:t⁴ (คาค) มีความหมายว่า นึก คิค ภาษาปกติในกรุงเทพฯ ใช้คำว่า คิค หรือนึก แต่ในระยะของใช้คำว่า คาค เช่น

kha:t⁴ wa:⁴ maj⁴ ma:¹

คาคว่าไมมา

* ความหมายของคำทุกคำในข้อ ๑.๑. นี้ได้ใช้ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

khian¹ (เคียน) มีความหมายว่า คาค ในภาษากรุงเทพฯ ใช้คำว่า คาค หรือ รัค แต่
ระของใช้คำว่า เคียน เช่น

วaw¹ pha:⁴ khian¹ phu¹
เอาผาเคียนพุง

thit⁴ (ทิด) ใช้เรียกผู้บวชเรียนแล้ว ในภาษากรุงเทพฯ ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว แต่ใน
ภาษาระของยังคงใช้เป็นปกติอยู่ เช่น

thit⁴ mi:¹ paj¹ naj⁵ ma:¹
ทิดมีไปไหนมา

ma:p⁴ (มาบ) มีความหมายว่า ที่ลมกว้างใหญ่ ในภาษากรุงเทพฯ ใช้คำว่า ที่มุ่ม แต่ใน
ภาษาระของใช้คำว่า มาบ และมักจะอยู่ในคำที่ไ้เรียกสถานที่ เช่น

tha:¹ ca⁴ paj¹ ma:p⁴ kha:² ru:⁵ ma:p⁴ ta:¹ phut⁴
เธอจะไปมาบชาหรือมาบตาพุด

jaj¹ (ไย) มีความหมายว่า ทำไ้ มักใช้เป็นคำถาม ในภาษากรุงเทพฯ ใช้คำว่า
ทำไ้ แต่ในภาษาระของใช้คำว่า ไย เช่น

ma:¹ jaj¹
มาไย

raj¹raj¹ (ไร ๆ) มีความหมายว่า ลาง ๆ ไรไร เห็นไม่ชัด ในภาษากรุงเทพฯ
ใช้คำว่า ลาง ๆ ส่วนในภาษาระของใช้ว่า ไร ๆ เช่น

hen⁵ ju:² raj¹ raj¹
เห็นอยู่ไร ๆ

wam⁵ (หว่า) มีความหมายว่า ลึกลงไป บุ่มลงไป เป็นแอ่ง ในภาษากรุงเทพฯ ใช้คำว่า
ลึก, บุ่ม แต่ในภาษาระของใช้คำว่า หว่า เช่น

lum⁵ ni:³ du:¹ wam⁵ loŋ¹ paj¹ taŋ⁴ je:⁴
หลมนี้ลึกลงไปตั้งเยอะ

๑.๒. คำที่ในภาษาระของยั้งคงใช้เป็นปกติอยู่ แต่ในภาษากรุงเพทฯ ปัจจุบันไม่ใช้คำนั้น
เป็นปกติแล้ว ยังคงปรากฏอยู่ในคำช้อนเท่านั้น

คำช้อน^๒ คือ คำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายกันมาช้อนกัน และคำที่นำมาช้อนกันนั้น
นาน ๆ ไปจะแยกจากกันไม่ได้จะต้องใช้คู่กันเสมอ และความหมายของคำจะตกอยู่ที่คำ ๆ เดียว ส่วน
อีกคำหนึ่งความหมายจะเลื่อนไป ซึ่งถ้าหากว่าคำเหล่านี้ไม่มีใช้ในภาษาถิ่นแล้ว อาจจะไม่มีการทราบ
ความหมายก็ได้ เพราะในปัจจุบันนี้ภาษากรุงเพทฯ ไม่มีใช้แล้วยังคงปรากฏอยู่แต่ในคำช้อนเท่านั้น
ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

neŋ⁴kwəj³ (แง่น้อย) แ่งใช้ในความหมายว่า อ่อน เนื้อแน่น ใช้กับผลไม้อ่อนที่ใช่
เป็นอาหาร เช่น แดงอ่อน ดังตัวอย่าง

luək⁴ lu:k⁴ neŋ⁴ neŋ⁴
เลือกลูกแง่ง ๆ

nuəj²bə:p² (เหน้อยบอบ) บอบใช้ในความหมายว่า เหน้อย เช่น

wiŋ⁴ siə⁵ bə:p²
วังเสียบอบ

phlat⁴tok² (ปลัดตก) ปลัดใช้ในความหมายว่า ตก เช่น

ra⁴waŋ¹ khə:ŋ⁵ phlat⁴
ระวังของปลัด

wə:ŋ³kat² (แวงกัก) แวง ใช้ในความหมายว่า กัก ใช้สำหรับสัตว์ เช่น สุนัข
ดังตัวอย่าง

ra⁴waŋ¹ man¹ wə:ŋ³ ɹaw¹
ระวังมันแวงเอา

ru³cak² (รู้จัก) จัก ใช้ในความหมายว่า รู้ เช่น
 maj⁴ cak² -ca² bo:k²
 ไม่จักจะบอก (ไม่ทราบว่าจะบอกอย่างไร ?)

lot⁴la⁴ (ลัดละ) ละ ใช้ในความหมายว่า ลด หรือ เว้น เช่น
 me:⁵ thi:⁵ maj⁴ la:⁴ la:¹ na:³
 แหมเถียงไม่ละเลยนะ
 la:⁴ haj⁴ sak³ khon¹ ko:⁴ lew³ kan¹
 ละให้สักคนก็แล้วกัน

pa:²ha:⁵ (อาจหาญ) อาจ ใช้ในความหมายว่า กล้า เช่น
 ca⁴ paj¹ ko:⁴ maj⁴ vat²
 จะไปก็ไม้อาจ

๒. คำ ๆ เดียวกันแต่ในระของใช้ในความหมายกว้างกว่าภาษากรุงเทพฯ
 คำ ๆ เดียวกันในภาษาระของ และในภาษากรุงเทพฯ มักมีความหมายเช่นเดียวกัน แต่มีบางคำ
 ในระของใช้ไ้หลายความหมายกว่าในภาษากรุงเทพฯ ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

kho:t² (โชค) ในภาษากรุงเทพฯ หมายถึง เนิน โศก ในภาษาระของหมายถึง
 เนินทรายที่อยู่กลางน้ำควย เช่น
 lu:¹ nam³ paj¹ thi:⁴ kho:t²
 ลุยน้ำไปที่โชค

ŋop⁴ (งบ) ในภาษากรุงเทพฯ หมายถึง ปิด รวม ชื่อกับข้าวชนิดหนึ่ง ในระของ
 ใช้ในความหมายว่า ระอู เช่น
 kha:w⁴ ja:¹ maj⁴ ŋop⁴ di:¹
 ชาวยังไม่งบตี

chaʔ⁴ (ชะ) มีความหมายว่า ชำระ ล้าง แต่ในภาษากรุงเทพฯ ใช้เฉพาะบางคำ เช่น ชะแผล ฝนชะชอมะม่วง ส่วนในภาษาระยองใช้ในความหมาย ชำระ ล้าง โดยทั่ว ๆ ไป เช่น

chaʔ⁴ haj⁴ kliəŋ⁴
ชะให้เกลี้ยง

chə:ʔ⁴ (ช่อ) ในภาษากรุงเทพฯ หมายถึง ชักรอก แต่ในภาษาระยองใช้ในความหมาย ว่า ตัก เป็นกริยาที่ตักน้ำขึ้นจากบ่อโดยใช้ถังน้ำที่มีเชือกผูกที่หูเป็นสาย เช่น

ʔaw¹ phə:ŋ¹ chə:ʔ⁴ nə:m³ səj² tum²
เอาโพงขอน้ำใส่คุม

thək² (แตก) ในภาษากรุงเทพฯ หมายถึง ถ่างออก กางออก กัดถลอก ๆ แต่ในภาษาระยองหมายถึงกริยาที่เคลื่อนที่ไปโดยไชล้ำตัวควย เช่น

pla:¹ thək² ju:² bon¹ din¹
ปลาแตกอยู่บนดิน

๓. คำที่มีไชลเฉพาะในภาษาระยอง คำเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นคำที่ไชลอยู่ในท้องถิ่นจังหวัดระยอง เทาที่สำรวจได้มีอยู่หลายคำ เช่น

ka⁴təʔ² (กะเตอะ) การแตงตัวที่ไม่ทันสมัย ทำทางที่เซอะซา ตัวอย่างเช่น
du:¹ tha:⁴tha:ŋ¹ ka⁴təʔ² khorŋ¹ ca:⁴ ma:¹ ca:k² ba:n⁴ nə:k⁴
คูหาทางกะเตอะคงจะมาจากบานนอก

ka⁴thik² (กะถิก) สัตว์ชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายกระรอก ตัวอย่างเช่น
chan⁵ dak² ka⁴thik² dəj⁴ tuə¹ nə:²ŋ¹
ฉันทักกะถิกโคตัวหนึ่ง

ka⁴suəj⁵ (กะสวย) มะม่วงชนิดหนึ่ง ผลยาวปลายเรียวเมื่อแก่จัดมีรสมัน
dek² sɔːj⁵ ma⁴muəŋ⁴ ka⁴suəj⁵
เด็กสวยมะม่วงกะสวย

ka⁴waʔ² (กะ) นกชนิดหนึ่ง
nok⁴ ka⁴waʔ² rɔːŋ³ siəŋ⁵ daŋ¹
นกกระรอกเสียงดัง

kum² (กุ่ม) เรือ ๆ เช่น
paŋ¹ kum²
ไปกุ่ม (ไปเรือ ๆ ไม่มีจุดหมาย)

klam² (กล่า) เป็นชื่อตำบล เรียกกันว่าบ้านกล่า มีความหมายว่าเครื่องคักปลาชนิดหนึ่ง^๓

kleːŋ¹ (แกลง) เป็นชื่ออำเภอ
baːn⁴ klam² juː² naŋ¹ ɔːm¹phəː¹ kleːŋ¹
บ้านกล่าอยู่ในอำเภอแกลง

khaːw⁴raŋ¹ (ชาววัง) ของกินทำด้วยลูกกะบัก พิมพ์เป็นแผ่น ๆ เวลารับประทานเอา
หมกในข้าวที่กำลังร้อน ใสคูลูกขาวมีรสมันอร่อย
ɔːw¹ khaːw⁴raŋ¹ mok² khaːw⁴ lɛːw³ ruː⁵ jaŋ¹
เอาชาววังหมกข้าวแล้วหรือยัง

^๓ นายสังวาลย์ พัทธินทรีย์ "เที่ยวบ้านเกิดสุนทรภู่" วิทยากร เล่มที่ ๓๗ ตอนที่ ๒
ประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้เขียนไว้ว่า "ทำไมตำบลบ้านนั้นจึงชื่อบ้านกล่า ซึ่งก็ได้รับคำตอบ
เป็นเสียงเดียวกันว่า เพราะชาวบ้านทำกล่ามาก กล่าคือที่คักปลาชนิดหนึ่ง"

khur⁴ (คุ) แอ้งน้ำที่เกิดจากตาน้ำ และมีน้ำขังตลอดปี
 thi:⁴ the:w⁵ ni:³ di:¹ phro:⁴ mi:¹ khur⁴
 ที่แถวนี้ค้เพราะมีคุ

cha⁴wuk⁴ (ชวึก) ช้อคำบด
 wan¹ ni:³ ca:⁴ paj cha⁴wuk⁴
 วันนี้จะไปชวึก

cha:k⁴ (ชาก) ป่าหย่อมเล็ก ๆ ป่าละเมาะ เช่น
 thi:⁴ the:w¹ ni:³ pen¹ pa:² cha:k⁴ tha:³ nan³
 ที่แถวนี้เป็นป่าชากทั้งนั้น
 wan¹ ni:³ ca:⁴ paj¹ thiəw⁴ cha:k⁴ kha⁴nun⁵
 วันนี้จะไปเที่ยวชากขุน

chon⁴ (ชน) เป็นช้อหมบ้าน
 khaw¹ ju:² thi:⁴ ba:n⁴ chon⁴
 เขาอยู่ทบ้านชน

ta⁴luk² (ตะหลุก) หลุมเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นเอง
 ra⁴war¹ diəw⁵ tok² ta⁴luk²
 ระวังเคี้ยวตกตะหลุก

tap⁴ti:⁴ (ตัมตี) จู้ในการช้อของ ช่างตอรอง
 mε:⁵ khon¹ ni:³ s.ə:³ khə:³ tap⁴ti:⁴ ci:¹
 แหมคนช้อของตัมตีจริง

tu² (ตี่) ชี้เขา เหน
 kha.w¹ pen¹ khon¹ no:n¹ tu²
 เขาเป็นคนนอนคู้

tu² (ตุ) ทำเป็นคั่ง ๆ หรือเป็นลักษณะนาม ใจกับผ้า หรือของที่พับเป็นชั้นแบน ๆ เช่น
 tu² haj⁴ pen¹ ra⁴ biəp²
 คู้ให้เป็นระเบียบ
 tham¹ pen¹ tu² tu²
 ทำเป็นตุ ๆ
 pha:⁴ mi:² ki:² tu²
 ผ้ามักคู้

te:ŋ¹kwε:¹ (แตงกว) แตงกวา ส่วนที่ทางกรุงเทพฯ เรียกแตงร้าน ทางระยอง
 เรียกแตงกวา
 te:ŋ¹kwε:¹ ni:⁴ lu:k⁴ ŋa:m¹ di:¹
 แตงกวาลูกงามคู้

no:n¹khw:³ (เนินขอ) ชื่อตำบล
 ba:n⁴le:ŋ¹ (บ้านแดง) ชื่อตำบล
 the:¹ ca⁴ paj¹ ba:n⁴ le:ŋ¹ ru:⁵ no:n¹khw:³
 เธอจะไปบ้านแดงหรือเนินขอ

pa:²jup⁴ (ป่ายุบ) ป่าดงคิบ
 pa:² Jup⁴ mi:¹ sue⁵ jor⁴
 ป่ายุบมีเสือเขอะ

pla:1 mo:ŋ¹ (ปลาโมง) ปลาทะเลชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายปลาทู แต่ตัวใหญ่กว่า
 pla:1 raŋ¹ (ปลารัง) ปลาทะเลชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายปลาทู แต่ตัวแบนกว่าและหาง
 แข็งกว่า

pha⁴ wa² (ผะวะ) การนำเอาสัตว์ตัวเมียไปฝากคนใดเลี้ยง โดยเมื่อคลอดว่าถ้าเกิดลูกขึ้นมา
 ลูกตัวแรกจะเป็นของผู้รับเลี้ยง ลูกตัวที่สองจะเป็นของเจ้าของ เป็นคังนี้สลับกันไป ตัวอย่างเช่น

ʔaw¹ me:4 wu¹ paj¹ pha⁴ wa² khaw⁵ waj³

เอาแม่วัวไปผะเขาไว้

wu¹ tu¹ ni:3 maj⁴ daj⁴ su:3 ma:1 rok² man¹ pen¹ lu:k⁴ pha⁴ wa²

วัวตัวนี้ไม่ได้ซื้อมาหรือมันเป็นลูกผะ

(ลูกผะ - ลูกวัวที่ได้มาจากการรับฝากเลี้ยงแม่วัว)

pha⁴ la:1 (ปลา) ชื่อตำบล

phe:1 (เพ) ชื่อตำบล

phuət⁴ (พุด) คนไม่ชนิดหนึ่งเป็นพวกไม่ล้มลุก ชอบขึ้นในทรายที่ชื้นแฉะ

lu:k⁴ phuət⁴ ni:4 wa:n⁵ di:1

ลูกพุดนี้หวานดี

phrik⁴ ʔə:n² (พริกออน) พริกชี้ฟ้า

ʔaw¹ phrik⁴ ʔə:n² ma:1 saŋ² ke:ŋ¹

เอาพริกออนมาใส่แกง

ma⁴ khu:1 met⁴ (มะเขือเม็ด) มะเขือพวง

ke:1 kaj² saŋ² ma⁴ khu:5 met⁴

แกงไก่ใส่มะเขือเม็ด

leŋ⁴ (แดง) กะลาใบเล็ก ๆ ไขควงไขวสาร ประมาณ ๒ แลง เป็นหนึ่งสิกร

wan¹ ni:³ huŋ⁵ kha:w⁴ sa:m⁵ leŋ⁴

วันนี้หุงข้าวสามแลง

sa⁴luet² (สlovak) อาตารของสัตว์หรือคนที่ได้รับความเจ็บปวดถึงขีดสุดจากการถูก

ทำร้าย เช่น

khaw⁵ thu:k² ti:¹ sie⁵ con¹ sa⁴luet²

เขาถูกตีเสียจนสlovak

se:⁵ (แสด) การคำนวณตั้งที่เป็นไร่ คารางวา เช่น

jaŋ¹ maj⁴ daj⁴ se:⁵ wa:⁴ mi:¹ ki:² raj⁴

ยังไม่ได้แสดวามักไร่

sut² (สึด) เสรีจ ไขสำหรับกำรขัถาย เช่น

tha:j² jaŋ¹ maj⁴ sut²

ถายยังไม่สึด

pla:¹ jaŋ⁴ kaj² (ปลาอั้งเกย) ปลานวลจันทร์

vi:¹dok² (อึดก) ชื่อพุทธาพันธุ์หนึ่ง เช่น

phut⁴sa:¹ ton⁴ ni:³ phan¹ vi:¹dok²

พุทราคนันพันธุ์อึดก

vi:¹ni:² (อิหนี) ชื่อหอยชนิดหนึ่งมีเฉพาะในระยอง ลักษณะเหมือนหอยทรายแต่ควัใหญ่

กว่า และเปลือกเป็นสีเทา เช่น

wan¹ ni:³ ca⁴ ke:ŋ⁵ hɔj⁵ vi:¹ni:²

วันนี้จะแกงหอยอิหนี